

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Disp. IV. De statu naturæ lapsæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

maliter consistit: nam licet sine eo natura nostra habere possit omnia quæ connaturaliter exigit, atque adeo in aliquo sensu integra appellari, placuit tamen Theologis, significationem vocum liberè instituentibus, hanc perfectionem vocare *integritatem naturæ*. Et hujus impositionis hæc videtur esse ratio. Natura humana sine illo dono est quasi regnum in se divisum, affectibus nimirum partis inferioris ad diversa tendentibus; caro enim concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem, ut ait Apostolus: unde perfectio quæ huic dissensionem seu divisionem naturæ humanæ medetur, & à qua pacem & concordiam recipit, eam quasi unire, perficere, & integrare censetur, ut convenienter in suis motibus & affectibus progredi possit; subindeque rectè unio seu integritas naturæ dicitur, & status qui per eam constituitur, *status naturæ integræ* non incongruè appellatur.

4. Ex quo patet, statum integræ naturæ diversum esse à statu naturæ puræ; quia includit omnia quæ ad naturam pertinent, & addit aliquid ei non debitum, nempe prædictum vigorem, appetitum sensitivum rationi perfecte subjiacentem; ex quo fit quòd illi status sint inter se separabiles, & quòd homo in statu naturæ puræ sine dono integritatis creari potuerit, ut disputatione præcedenti fusè ostendimus. Unde Pius V. & Gregorius XIII. hanc Michaëlis Baij propositionem damnarunt: *Falsa est doctorum sententia, primum hominem potuisse à Deo creari, & institui sine justitia naturali*. Ubi per *justitiam naturalem*, donum integritatis aut originalis justitiæ, quo Adam in sui exordio dotatus fuit, intelligebat.

Liquet etiam ex dictis, statum naturæ integræ non includere essentialiter statum gratiæ sanctificantis: cum enim subjectio partis inferioris ad superiorem sit effectus formalis ordinis naturalis, à forma ejusdem ordinis provenire potest.

5. An verò idem status à statu innocentiae seu originalis justitiæ realiter distinguatur, dissensio & controversia est inter Theologos, aliis affirmantibus, aliis negantibus. Sed sententia affirmans videtur probabilior, & menti D. Thomæ conformior: Nam S. Doctor 1. 2. quæst. 109. art. 2. docet in statu naturæ integræ posse hominem per sua naturalia velle, & operari bonum suæ naturæ proportionatum, non autem bonum excedens: At si integritas naturæ & justitiæ originalis essent idem realiter, hoc non esset verum; nam cum justitiæ originalis sit donum superadditum naturæ, quod per illam, aut ex vi illius fit, non fit per naturalia, aut ex viribus naturæ; & cum probabilius sit, donum justitiæ originalis esse idem realiter cum gratia sanctificante, ut ex supra dictis patet, probabile etiam est, hominem justitiæ originali præditum, posse velle & operari bonum superexcedens: Ergo juxta D. Thomam integritas naturæ à justitiæ originali realiter distinguitur. Unde idem Doctor Angelicus 1. 2. q. 91. art. 6. in corp. sic ait: *Homo destituitur originali justitiæ & vigore rationis*: particula autem copulativa & diversitatem significat, ut rectè observat Cajetan hic quæst. 109. art. 2.

Ratio etiam suffragatur: Nam status naturæ integræ, ut diximus, formaliter constituitur per vigorem, appetitum sensitivum rationi perfecte subjiacentem: At status innocentiae hunc quidem vigorem includit, aut supponit, sed præter illum plura alia importat dona & privilegia, nempe immortalitatem, indolentiam, immuni-

Dist.
mt. 5.

6. Ratio etiam suffragatur: Nam status naturæ integræ, ut diximus, formaliter constituitur per vigorem, appetitum sensitivum rationi perfecte subjiacentem: At status innocentiae hunc quidem vigorem includit, aut supponit, sed præter illum plura alia importat dona & privilegia, nempe immortalitatem, indolentiam, immuni-

A tatem ab omni errore & deceptione, & alia quæ in disputatione præcedenti exposuimus: Ergo status naturæ integræ distinguitur à statu innocentiae per modum inclusi ab includente. Unde quavis in primis parentibus natura humana donum integritatis ex conjunctione ad justitiæ originalem habuerit, subindeque status naturæ integræ, & status innocentiae, nunquam separati fuerint, sunt tamen ab invicem separabiles: potest enim communicari homini donum integritatis, abique originali justitiæ, & aliis donis & privilegiis ei annexis.

Dices: D. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 2. & alii Theologi communiter, de status naturæ integræ & innocentiae tanquam de uno loquuntur: Ergo existimant illos non distingui inter se realiter, nec posse ab invicem separari.

Sed nego Consequentiam: non enim idèò de illis tanquam de uno loquuntur, quòd putent eos non distingui, sed quia inter se conjuncti sunt, & quia primi parentes non habuerunt donum integritatis, nisi ex conjunctione ad originalem justitiæ: vel quia integritatem naturæ latius accipiunt, ita ut non modò extinctionem formæ, seu perfectam subjectionem appetitus inferioris ad rationem, sed etiam eam perfectionem quam primi parentes habuerunt ab originali justitiæ, & donis ac privilegiis eam concomitantibus, comprehendat.

C Hunc statum integræ naturæ supponunt communiter Theologi non solum esse possibilem (quod videtur per se notum, cum nullam involvat repugnantiam) sed etiam datum fuisse primis parentibus in sua creatione, quòd à posteriori colligitur ex eo quod Genes. 2. de illis dicitur, non vidisse se esse nudos, donec peccarent: id enim asseritur, non quòd nuditatem suam sensu visus non perciperent, sed quòd de illa non erubescerent, quia motus inordinatos nec non patiebantur: ut exponit Augustinus lib. 14. de civitate Dei cap. 17. his verbis: *Sicut scriptum est, nudi erant, & non confundebantur, non quia nuditas esset incognita, sed quia turpis nuditas nondum inerat; quia nondum membra illa præter arbitrium libido moverat; nondum ad inobedientiam hominis redarguendam, sua inobedientia quedammodo caro testimonium perhibebat*. Item Bernardus serm. 2. de Annuntiatione de primis parentibus ait: *Nonne contrariam legem invenerant in membris suis, quos de novo pudere coeperat nuditatis? Tunc ego inquit, eò quòd nudus essem. Non sic miser, non sic patitur ante timebas, non quarebas solus, licet corpore nudus, sicut & modo, &c.*

D dum inerat; quia nondum membra illa præter arbitrium libido moverat; nondum ad inobedientiam hominis redarguendam, sua inobedientia quedammodo caro testimonium perhibebat. Item Bernardus serm. 2. de Annuntiatione de primis parentibus ait: Nonne contrariam legem invenerant in membris suis, quos de novo pudere coeperat nuditatis? Tunc ego inquit, eò quòd nudus essem. Non sic miser, non sic patitur ante timebas, non quarebas solus, licet corpore nudus, sicut & modo, &c.

DISPUTATIO IV.

De statu naturæ lapsæ.

Q Uæ de homine hæcenus diximus, pertinent vel ad declarandam humanam naturæ dignitatem & præstantiam, vel ad demonstrandam excellentiam & felicitatem ejus status, in quo Deus conditum à se hominem collocavit; hæc autem disputatio luculentum ac funestum, & velut tragicum continet tantæ felicitatis exitum, lapsum dico primorum hominum in peccatum, non ipsis tantum, aut uni vel multis gentibus calamitosum; sed cunctis hominibus quot sunt, quot erunt, quotquot adhuc

fuerunt extiofum. Pauca verò de hoc statu in præsentem dicemus, quia exacta illius discussio spectat ad materiam de peccato originali, de quo epiusque effectibus fusi in Tractatu de peccatis disp. 7. diliteremus.

ARTICULUS PRIMUS.

Quodnam fuerit primum Adæ peccatum à quo vitia & corrupta sunt hominis natura?

Comis in 2. dist. 21. quaest. 2. censet primum Adæ peccatum fuisse inordinatum uxoris amorem, non quidem concupiscentiam carnalis, quæ nondum excitata fuerat in membris eius, sed amicitia seu benevolentia conjugalis: eam enim summo amore diligebat, quod esset propter eximia corporis & animi ornamenta, summe amabilis; quod unica esset mulier in toto terrarum orbe; quod sua esset uxor, ex qua prolem susceperat, totumque genus hominum propagaturus esset; quod sibi a Deo in sociam esset data; denique quod sua esset ex carne, ossibusque formata. Itaque ne delicias suas Adam contritaret, parvipendit præceptum Dei, & de fructu ligni vetiti, quem ipsi Eva obtulerat, comedit. Cui sententia favere videtur Augustinus lib. 14. de civit. cap. 11. ubi ait: *Credendum est, illam viram suæ femine, uni unum, hominem homini, conjugem conjugis, ad Dei legem transgredendam, non tanquam verum loquenti credidisse seductum, sed sibi necesse tradidisse paruisse.* Et lib. 11. Genesi 1. hinc. cap. 42. *Notatur inquit adam Evam contristare, quam credidit posse sine suo solatio contabescere, si ab ipso amaretur animo, & omnino illa interire distulisset: non quidem carnis vitium concupiscentia, quam nudum in membris suis senserat, sed amicali quædam benevolentia, quæ plerumque fit ut offendatur deus, ne homo ex amico fiat inimicus.* Nihilominus

Dico primò, primum Adami peccatum fuisse superbiam.

Hæc assertio aperte ex Scriptura colligitur: dicitur enim Eccl. 10. *Intus in omni peccati superbia.* Et Tob. 4. *In ipsa (scilicet superbia) vitium sumptit omnis peritio.* Quæ verba de primo Adami peccato, à quo omnis nostra perditio & peccatum originem trahit, intelligunt D. Augustinus 14. de civit. cap. 13. D. Thomas 2. 2. quaest. 163. art. 1. & D. Gregorius libro 34. Moral. cap. 17. ubi hæc verba Job: *Ipsè est rex super omnes filios superbie,* explanans sic ait: *ut Ierathanus sic id est diabolus, in cunctis quæ superius dicta sunt, caderet, sola se superbia percussit. Neque enim per tot illos vitiorum ramos cresceret, nisi per hanc prius in radice putruisset; scriptum est enim, curatum omni peccati: superbia: per hanc enim ipse succubavit, per hanc se sequentem hominem stravit; eorum vero salutem nostræ immortalitatis imperit, quæ vitam suam beatitudinis extinxit.*

Eandem veritatem rectè declarat Angelicus Doctor loco citato, ex ordine tentationis, quæ Diabolus primos parentes invalit: nam ut habetur Genes. 3. primum motivum quod illis proposuit ad comedendum de ligno vetito, fuit inordinata sui excellentia; nempe, *Eritis sicut Deus, &c.* quæ est proprium objectum superbiæ; scilicet enim callidissimus hostis, nihil à què effi-

A
cax ad illorum appetitum excitandum obijci posse, ac talem excellentiam; adeoque rectè deducitur, primos parentes hoc motivo fuisse primo elatos, & inde ad comedendum de ligno vetito processisse, per quam comestionem ipse diabolus talem excellentiam assequendam promiserat. Idque perspicuè declaravit Deus, cum ironicè dixit Adamo: *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum & malum: hand dubiè ipsum arguens expetita ab eo affectataque divina similitudinis.* Unde Augustinus in explic. Pl. 68. tractans illa verba: *Quæ non rapuit tunc exolvebam, ait, primos parentes rapere voluisse divinitatem, & perdidisse felicitatem.* Idem docet Bernardus serm. 1. de adventu, his verbis: *Audistis fratres quid hac nocte lectum est in Esaiâ, dicente Domino: Principes tui infideles, vel ut alia translatio habet, inobedientes, socij surum: reverà enim Principes nostri, Adam & Eva, principia nostra propagnis, inobedientes & socij surum, qui quod filij Dei est, serpentis, in diabolij serpente consilio, subripere tentant.* Quod non ita accipiendum est, quasi voluerint mutare naturam, & ex hominibus Dei per essentiam fieri (alias in errorem & infidelitatem, priusquam in elationem & superbiam lapsi essent) sed quod optaverint fieri Dei per imitationem & similitudinem: idque duobus modis, ut docet D. Thomas loco citato art. 2. Primò quantum ad scientiam boni & mali, ut scilicet per virtutem propriæ naturæ determinarent sibi quid esset bonum, & quid esset malum ad agendum; & vel etiam ut per se ipsos præcognoscerent quid sibi boni vel mali esset eventurum. Secundo quantum ad potestatem operandi, ut scilicet propriæ naturæ operarentur ad beatitudinem consequendam. Unde August. lib. 11. de Genes. ad lit. cap. 30. dicit quod menti mulieris inerat amor propriæ potestatis, & quedam de se superba presumptio. Et in Enchir. cap. 45. ait quod per superbiam homo in sua potius esse quam Dei potestate dilexit.

B
Non deest etiam efficax ratio ad veritatem nostræ conclusionis suadendam. Ut enim disputatione præcedenti declaravimus, in statu innocentia omnia in homine fuisse perfectè coordinata, ita ut unumquodque firmiter sub suo superiori contineretur, nempe corpus sub anima, appetitus sensitivus sub ratione, & ratio inferior sub ratione superiori, quando ista sub Dei amore conservaretur; huiusmodi enim subjectio, & firmus ordo erat proprius effectus originalis iustitiæ, ex eoque fiebat ut appetitus sensitivus in nullum objectum propenderet, nisi ex imperio rationis, nec similiter ratio inferior in aliquid tenderet, nisi iusta à superiori; atque adeo in tali statu omnes animi motus, sive profecutionis, sive fugæ, ab ipsa ratione superiori inchoari debebant; unde primum Adæ peccatum debuit habere pro objecto tale bonum, ad quod talis ratio secundum se afficeretur: At ratio secundum se non afficitur ad bona sensibilia (hoc enim munus est appetitus sensitivi, vel ejusdem rationis, ut à tali appetitu sollicitata, & ad ipsum depressa) sed solum afficitur ad spiritualia, in quibus excellentia rationalis natura consistit: Ergo Adæ peccatum fuit circa aliquod objectum spirituale, fuitque; reverà inordinatus appetitus excellentiæ in scientia, seu similitudinis Dei, subindeque affectus superbiæ, quæ est amor inordinatus propriæ excellentiæ, illamque respicit ut proprium objectum. Unde

C
D
E

Non deest etiam efficax ratio ad veritatem nostræ conclusionis suadendam. Ut enim disputatione præcedenti declaravimus, in statu innocentia omnia in homine fuisse perfectè coordinata, ita ut unumquodque firmiter sub suo superiori contineretur, nempe corpus sub anima, appetitus sensitivus sub ratione, & ratio inferior sub ratione superiori, quando ista sub Dei amore conservaretur; huiusmodi enim subjectio, & firmus ordo erat proprius effectus originalis iustitiæ, ex eoque fiebat ut appetitus sensitivus in nullum objectum propenderet, nisi ex imperio rationis, nec similiter ratio inferior in aliquid tenderet, nisi iusta à superiori; atque adeo in tali statu omnes animi motus, sive profecutionis, sive fugæ, ab ipsa ratione superiori inchoari debebant; unde primum Adæ peccatum debuit habere pro objecto tale bonum, ad quod talis ratio secundum se afficeretur: At ratio secundum se non afficitur ad bona sensibilia (hoc enim munus est appetitus sensitivi, vel ejusdem rationis, ut à tali appetitu sollicitata, & ad ipsum depressa) sed solum afficitur ad spiritualia, in quibus excellentia rationalis natura consistit: Ergo Adæ peccatum fuit circa aliquod objectum spirituale, fuitque; reverà inordinatus appetitus excellentiæ in scientia, seu similitudinis Dei, subindeque affectus superbiæ, quæ est amor inordinatus propriæ excellentiæ, illamque respicit ut proprium objectum. Unde

Ad Augustini testimonia pro sententia Scoti adducta dicendum est, S. Doctorem iis locis vellem quidem amorem inordinatum erga uxorem fuisse priorem in Adamo, quam esset aperta eius inobedientia; non tamen intendere illum fuisse priorem superbiâ occultâ. Nam lib. 14. de civit. cap. 13. contrarium his verbis docet: *Spontaneus est autem iste defectus: quoniam si voluntas in amore superioris immutabilis boni, à quo illustrabatur ut videret, & accendebatur ut amaret, stabilis permaneret, non inde ad sibi placendum averteretur, nec ex hoc tenebretur & frigeretur; ut vel illa verum crederet dixisse serpentem, vel ille Dei mandato, uxoris proponeret voluntatem.*

Dico secundò, Adami peccatum ultra superbiâ deformitatem, habuisse duplicem aliam malitiâ speciem, videlicet inobedientiâ & gulâ. Ita docet D. Gregorius homil. 10. in Evang. ubi numerans deformitates & peccata, per quæ à regione Paradisi discessimus, sic ait: *A regione erentem nostra, superbiendo, inobediendo, cibum veritatum gustando, discessimus.* Favet etiam D. Thomas 1. 2. quæst. 82. art. 2. ad 1. ubi reddens rationem, cur peccatum originale, cum sit unum, aliquando in Scriptura pluraliter dicatur, ait illud vocari iniquitates & peccata in plurali, quia in peccato primi parentis, quod per originem traducitur, fuerunt plures deformitates, scilicet superbiâ, inobedientiâ, gulâ, &c. Idem habet quæst. 4. de malo artic. 8. ad 1.

Colligitur etiam ex Scriptura, quæ asserit Adamum peccasse non solum peccato superbiâ, sed etiam gulâ & inobedientiâ. Nam Genes. 3. dicitur: *Quia audisti vocem uxoris tue, & comedis ligno, ex quo præceperam tibi ne comederes, maledicta terra in opere tuo, &c.* Et ad Rom. 5. *Per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, quod licet de inobedientia generaliter accepta, quæ in transgressione cujuslibet peccati includitur, explicari possit, convenientius tamen de inobedientia propria & speciali intelligitur; quia sic accipiuntur verba Scripturæ in sensu omnino proprio, & nulla ratio nos cogit ab eo sensu recedere: unde ita hunc locum intellexit S. Thomas 2. 2. quæst. 163. art. 1. ad 1. licet alibi de inobedientia minus propriè & generaliter accepta ipsum exposuerit.*

Ratio etiam suffragatur: Adamus enim in primis propriam excellentiam ut finem & motivum primarium inordinate appetit, deinde voluit id quod sibi proponebatur ut medium ad talem excellentiam habendam, nimirum non subijci divino præcepto de non comedendo de ligno vitæ, & tandem tale præceptum de facto violavit, & de fructu prohibito comedit. Ratione primi ille actus fuit actus superbiâ, cuius obiectum est propria excellentia sine debita mensura; ratione secundi, fuit ibi malitiâ specialis inobedientiâ, hæc enim consistit in contemptu & violatione divini præcepti, ut expressè volita: ratione tertii, idem actus constitutus est in specie gulæ; quia cum præceptum esset de non comedendo, quilibet affectus tale præceptum violandi, fuit inordinatus appetitus cibi, in quo gula consistit.

An verò præter tres illas deformitates & malitiâ species, reperitur etiam infidelitatis malitiâ in Adami peccato, disputant Theologi, aliis partem affirmativam, aliis negativam tenentibus. Probabilius existimo, Adamum non perdidisse fidem, nec in errorem aut infide-

litatem lapsum esse: tum quia ita salvabitur, nunquam fidem defecisse in Ecclesia, ex quo defecisse dicitur: tum etiam, quia cum Deus decrevisset illum à peccato educere, & ad se per gratiam revocare, valde expediebat remanere in eo habitus fidei & spei, ut sic facilius ad præsentiam excitaretur, & ad implorandam divinam misericordiam, salutemque sperandam, induceretur; quod esset ei multo difficilius, & per principia intrinseca prorsus impossibile, si extincto penitus fidei lumine, omnino in tenebris remansisset.

Nec obstat quod plures ex SS. Patribus, quos refert Bellarminus lib. 3. de amissione gratiæ cap. 4. asserant Adamum per didisse fidem, aut in errorem esse lapsum: nam vel per fidem intelligunt fidelitatem, seu gratitudinem erga Deum, quæ est virtus moralis: vel si loquantur de fide quæ est virtus Theologica, solum intendunt, Adamum per peccatum amisisse fidem, ut erat viva & formata; sub hac enim ratione semper tum charitate amittitur. Quando verò dicunt ipsum in errorem fuisse lapsum, loquuntur de errore pratico in quem incidit quicumque mortaliter peccat, ut in Tractatu de peccatis ostendimus, non autem de speculativo, qui ad heresim vel infidelitatem pertinet: seu quod idem est, loquuntur de errore in particulari eligibili, non verò de errore circa eligibile in universali. Unde S. Thomas exponens verba illa Apostoli 1. ad Timoth. 2. lect. 3. *Adam non est seductus, mulier autem seducta in pravariatione fuit, sic autem ductio est duplex, scilicet in universali, & in particulari eligibili, quæ est ignorantia electionis; qui cum ergo peccat, seducitur ignorantia electionis in particulari eligibili: mulier autem seducta fuit ignorantia in universali, quando creditur quod serpens dixit; sed vir non creditur huc, sed deceptus fuit in particulari, scilicet quod gerendus esset mos uxori & cum ea comedere deberet, &c.*

Ex dictis facile haberi potest decisio illius quæstionis, quam aliqui hic movere solent, an scilicet peccatum Adæ fuerit omnium gravissimum? Dicendum enim est cum S. Thomas 2. 2. quæst. 163. art. 3: quod si spectetur species peccati, non fuit omnium gravissimum; gravissimum enim fuisse, si peccasset per blasphemiam, per infidelitatem, per contemptum, aut odium Dei. Si verò attendantur circumstantiæ, gravissimum fuit: in primis enim valde aggravatur ex circumstantia personæ, quæ gratia, sapientia, virtutibus, pluribusque aliis donis & privilegiis præcellerat: *Quid enim* (inquit Bernardus) *lucis decorem, quem misericordia custodiebat, docebat veritatem, regerat iustitia, pax forebat? qui erat Paradisi accessus, terra dominus, cæli civis, domesticus Domini, consors fratrum beatorum spirituum, & celestium coherens virtutum?* Nullam habebat ad malum proclivitatem, sed e contra acerrimam ad bonum propensionem, ita ut summâ facilitate quantaviliber tentationem propulsare, omneque peccatum vitare, nullo labore posset; unde tanto fuit major ejus in peccando iniquitas, quanto major erat in eo non peccandi facilitas, ut perbellè ait Augustinus lib. 14. de civit. cap. 15. Deinde locus Paradisi, quem Adamus scelere suo dehonora- stavit ac dedecoravit, detestabilis fuisse ejus peccatum ostendit: siquidem eo loci nulla erat peccandi occasio, nullumque male agendi instrumentum, quin imò plurima & acerrima ad-

laudandum, colendum, & amandum Deum, eiusque iussis obtemperandum, incitamenta. Denique gravissimum fuit illud peccatum, si penitus damnata ex eo secuta, id est iacturam tot tantorumque bonorum, nunquam deinceps recuperandorum, & tot tantorumque malorum que peperit, necessitatem. Neque tale damnum in solum Adamum redundavit, sed suo casu & ruit omnes suos posteros, quotquot deinceps fuerunt, futurique sunt, in peccati & mortis exitum pertraxit. Unde Bernardus homil. 2. super Missus est, alloquens Adamum & Evam, sic ait: *Sicut omnium parentes, ita omnium fuistis peremptores; & quod infelicis est, prius peremptores quam parentes.*

Queres, qualis fuerit serpens, qui tentavit Evam in paradiso terrestri, eamque ad peccandum, & de ligno vitæ comedendum, induxit?

Respondeo illum fuisse verum serpentem à Dæmone assumptum, per quem tanquam per organum suum formavit humanas voces. Ita enim docet Augustinus lib. 11. de civit. cap. 27. ubi de dæmone dicit: *In serpente locutus est, utens velut organo, movensque ejus naturam, eo modo quo se movere, & moveri illa potuit ad exprimendos verborum sonos. Colligitur etiam ex verbis illis Scripturæ Genes. 3. Sed & serpens erat callidior cunctis animalibus terræ, quæ fecerat Dominus.* Hæc enim comparatio inepta foret, nisi de vero serpente sermo esset, ejusdemque generis cum cæteris animalibus terrestribus. Nam inter Dæmonem & bruta animantia non fieret apta comparatio. Unde non est audiendus Cajetanus, dum in Commentariis super Genesim docet, vocabulo serpentis, nec verum serpentem, nec ejus simulacrum & spectrum intelligi debere, sed solum Dæmonem, qui quod callidissimus sit, & hominibus nocendi cupidissimus, metaphorice serpens in Scriptura crebro appellatur. Nec illam tentationem & sermonem Dæmonis cum Eva, exterminum & sensibilem fuisse putat, sed interno cantum suum, suggestivum peractum. Hæc, inquam, sententia seu interpretatio abjicienda est, quia totam historiam Mosaicam fidem pervertit, faciens eam figuratam & metaphorica; quam ob causam in sexta Synodo generalidamatus est Origenes. Et sane, si quæ scribit Moyses de serpente, non historice, sed figuratè & allegoricè intelligenda sunt, cur non similiter quæ scriptæ de Paradiso terrestri, de arbore scientiæ boni & mali, de quatuor fluminibus, de formatione Adam ex limo terræ, & Evæ ex costa Adamis, non potuerunt figuris & allegoriis subverti? Unde sicut Epiphanius in Origenem, & alios qui Paradisum terrestrem, in sensu figurati & allegorico interpretantur, sic invehitur in Anchorato: *Si non est paradysus sensibilis, non est fons, non ficus, nec folia, non comedit Eva, &c. sed veritas fabulata est.* Ita in præfenti contra Cajetanum licet arguere: Si serpens ille qui Evam decepit, non fuit verus serpens à Dæmone assumptus, sed solus Dæmon, qui metaphorice serpens dicitur, &c. Ergo nec fuit Paradysus sensibilis, nec fons, nec ficus, nec folia, non comedit Eva, &c. sed veritas fabulata est. Neque obest quod alibi in Scriptura Dæmon vocetur serpens & draco, citra assumptionem serpentis & draconis, ut opponit Cajetanus: alia est enim ratio simplicis narrationis historice, alia visionis imaginaria, & narrationis prophetice, quales sunt illa A-

pocal. 12. & Isaia 27. quæ à Cajetano adducuntur. Præterquam quod in Scriptura sæpius Dæmon vocatur serpens, respectivè ad tentationem primorum parentum in corpore serpentis assumpto, unde serpentis nomen in potterum retinuit.

Fundamento etiam caret quod ait Rupertus lib. 3. in Genesim cap. 2. serpentem nullum in Paradiso fuisse, neque in loco illo voluptatis, felicitatis, & innocentie esse debuisse, quia contra pulchritudinem & decentiam seu munditiem illius loci hoc futurum fuisse existimat, sed Evam corpore & oculis vagam, dum incontinentet per Paradisum deambulare, prospectasse qualis extra Paradisum mundus haberetur, sicque occasionem præbuisse serpenti extra Paradisum existenti, ut sermonem cum ea misceret, eamque tentaret, ac deciperet. Caret, inquam, fundamento hæc sententia: nam Scriptura Genes. 2. versu 19. testatur, Deum cuncta animalia de humo producta, & universa volatilia, ad Adamum in Paradiso existentem adduxisse, illumque omnibus nomina sua imposuisse: Ergo & serpenti. Item ex Genesim 3. constat arborem illam cuius fructus à Deo prohibitus est, in medio Paradisi fuisse. Tentatio autem non longè ab eadem arbore facta est: nam in progressu tentationis vidit mulier lignum, quod esset bonum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile Genes. 3. At Paradysus quam plurimorum hominum habitationi destinatus, non erat tam angustus, ut è medio serpens extra fines illius existens posset ab Eva conspici vel audiri, ut patet ex his quæ de Paradiso terrestri magnitudine supra dicta sunt.

Queres secundo, cur Eva non cohorruiit aut obstupuit ad serpentis aspectum & loquelam? Respondeo, Evam ad conspectum serpentis non cohorruiisse, quia, ciebat id genus animalia nocere sibi non posse in statu innocentie, imò perfecte sibi subiecta esse. Addit Pererius lib. 6. in Genesim disput. 4. quæst. 2. serpentem illum formosum & gratum aspectu fuisse, qualis est serpens qui appellatur Scytale, qui tantà præfulget pellis varietate, nitore, ac venustate, ut admiratione sua aspicientes detineat, ut refert Solinus cap. 39. his verbis: *Scytale tantà præfulget tergi varietate, ut notarum gratiâ videntes retardet, & quoniam reptando prior est, quos assequi nequit, miraculo sui captat stupentes.*

Difficilius potest reddi ratio, cur Eva non obstupuit audiens serpentem illum secum loquentem & disputantem? Non videtur enim probabile quod aliqui dicunt, propterea non obstupuisse Evam, quia ignorabat facultatem loquendi nulli animali naturaliter esse datam: absit dum enim videtur, Evam in Paradiso, & in perfecto illo statu innocentie, ignorasse quod in statu naturæ corruptæ cuilibet muliercula notum & perfectum est. Præterquam quod putare serpentem loqui posse, indignis est mentis error & deceptio: in statu vero innocentie, nullus potuit esse error vel deceptio, ut supra ostensum est: Non ergo existimandum est, Evam ante peccatum, in tanto fuisse errore, ut existimaret, serpentem & alia bruta animalia habuisse facultatem loquendi, sicut homines.

Nec dici potest cum Pererio, in Eva non fuisse falsam illam existimationem, seu positivam deceptionem, sed tantum puram nescientiam: nam

præterquam quod, ut paulò ante dicebamus, incredibile videtur Evam in statu innocentie ignorasse quod in statu naturæ corruptæ cuilibet mulierculæ perspectum est, videtur impossibile in illa actione separare deceptionem à nescientia, quia Eva audivit serpentem loquentem, & illi respondit tanquam personæ intelligentiæ. Ergo necessario putare debuit, illum quem audivat, & ad quem loquebatur, intelligentem esse: Ergo si cogitabat, illud solum esse animal quod loquebatur, non habuit tantum nescientiam, sed etiam iudicium erroneum circa naturam & proprietatem, seu capacitatem animalium.

16. Melius ergo responderetur, Evam non putasse solum esse serpentem, qui loqueretur secum, sed existimasse per serpentem, aliquem spiritum angelicum loqui: ideo autem non obstupuit, quia sciebat esse Angelos & spiritus incorporeos, quorum aliquis per serpentem sibi loqui poterat. Ex illa tamen forma, non bonum esse spiritum suspicari facile poterat, sed an bonus vel malus esset non dijudicavit, toto animo & aviditate tam magnificis ejus promissis intenta. Atque hanc sententiam indicasse videtur D. Thomas infra quæst. 94. art. 4. ad 2. Nam cum secundo loco hanc ex verbis Augustini posuisset objectionem, propterea Evam, auctore Magistro serpentiarum, non horruisse serpentem secum loquentem, quia officium loquendi accepisse eum à Deo putasset: solvens ipse postea eam objectionem, sic ait: *Ad secundum dicendum est, quòd mulier putavit serpentem accepisse loquendi officium, non per naturam, sed aliquà supernaturali operatione, quamvis non sit necessarium, auctoritatem Magistri sententiarum sequi in hac parte.*

17. Si verò quis quærat cur diabolus serpentis formam potius quam aliam quampiam assumpsit? Respondet Magister sententiarum lib. 2. dist. 21. *Ne fraus demonis nimis esset manifesta, in sua specie ille non venit, ne aperte cognitus, statim repelleretur. Ne nimis occulte eius fraus non facile caveri posset, non in alia forma venire permissus est, quam serpentis, que nimis detegende malitiæ admodum congruebat, ut per illud quòd foris erat, astutiam tentantis facile posset semina in advertere. Voluisset quidem demon in specie columbe venire; hoc nempe, ut animal innoxium & simplex, ad mulierem decipiendam congruentissimum diabolo fuisset instrumentum: sed non erat consentaneum & conveniens, ut per immundum & malignum spiritum redderetur homini columba invisæ & exosa, in cuius postea specie Spiritus Sanctus hominibus erat appariturus.*

18. Addo, serpentem congruens astutia & malitia Dæmonis ad decipiendum hominem fuisse instrumentum: serpens enim occulte, callide, atque insidiosè hominem mordet, & morsu quidem lethali: idque facit non metu, non aliquo incommodo aut commodo suo ductus, sed naturali odio hominis, & propensissimæ ad ei nocendum naturæ instinctu. Quod significavit Scriptura Genes. 49. Jacob enim Patriarcha vaticinatus de tribu Dan dixit: *Fiat Dan coluber in via. Cerastes in semita, mordens ungulas equi, ut cabat ascensor eius retro.* Salomon quoque cap. 10. libri Ecclesiastes: *Si mordeat, inquit, serpens insipientio: nihil eo minus habet qui occultè detrahit.*

ARTICULUS II.

Quas privationes & defectus, aut vulnera, Adæ peccatum in naturam humanam induxerit?

Dico primò, naturam humanam, per Adæ peccatum, iustitiâ originali, gratiâ sanctificante, fide, spe, charitate, aliisque virtutibus & donis supernaturalibus fuisse spoliatam.

Probat brevitèr: Certum est de fide, Adæ peccatum per peccatum amississe gratiam sanctificantem, subindeque virtutes & dona, quæ eam inseparabiliter comitantur: nam in Concilio Araucano can. 2. & Tridentino sess. 5. can. 2. decernitur anathema his, qui dixerint primum hominem per peccatum non amississe sanctitatem & iustitiam, in qua conditus fuerat: Et Leon. 3. contra hæreses cap. 37. ait: *quod sanctitatis solum, quam primus parens acceperat, amisit per inobedientiam: Chrysostomus etiam quæst. 16. in Genes. dicit quòd primus homo fuit Angelus restis in paradiso, gratiâ indutus, quâ spoliatus non diabolus: Sed Adæ non solum pro se, sed etiam pro omnibus suis posteris, gratiam & alia dona supernaturalia amisit; cum enim esset capax totius humani generis, prædicta dona à Deo acceperat, cum hoc pacto & conditione, quòd non peccaret, ea cum natura transfunderet in posterum; si verò peccaret, & de fructu vitæ comederet, illa non solum pro se, sed etiam pro omnibus suis posteris amitteret: Ergo natura humana per Adæ peccatum, gratiâ sanctificante, fide, spe, & charitate, aliisque virtutibus & donis supernaturalibus fuit privata.*

Dices, fidem & spem mansisse in Adamo post peccatum, ut articulo præcedenti diximus: Ergo per illud natura humana non contraxit illam virtutum privationem. Patet Consequentiâ: nam humana natura eidem & non aliis perfectionibus spoliata est, quas Adæ pro se & pro omnibus amisit.

Respondeo illas virtutes mansisse in Adamo, ut perfectiones personales ipsius, non autem naturæ dona transfundenda in posterum cum ipsâ natura: unde licet Adæ ob specialem indulgentiam ipsi ut personæ particulari factam, eas non amisit pro se, amisit tamen pro nobis: & ideo per Adæ peccatum contraximus debitum illis carenti, seu nascendi cum privatione illarum. Et hoc in sensu intelligendus est S. Prosper dum resp. 1. ad excepta Genuesium probat contra Semipelagianos fidem in posteris Adæ perisse, nec mixtæ dono Dei, & per gratiam Christi posse recuperari; quia Adæ perdidit fidem, & quicquid ille perdidit, posterius ejus in ipso perdidit: Quomodo enim (inquit) fides in Adæ perditæ, in quocumque filiorum eius inveniretur, nisi eam Spiritus Sanctus, qui omnia in omnibus operatur, infunderet? His enim verbis solum declarare intendit, quòd Adæ peccando amisit fidem pro nobis, & contraxit debitum carenti illâ, non quidem in propria persona, cum infidelitatis peccatum non commiserit, sed in omnibus suis posteris.

Ad majorem hujus assertionis intelligentiam adre-

advertendum est, quod licet peccatum primi parentis, omnes ejus posteros gratiâ sanctificationis, multitudine originali, & aliis donis supernaturalibus spoliaverit, non tamen eos privavit externo statu gratiæ, hoc est extrinsecâ in beatitudinem supernaturalem ordinatione, ac mediocriter ad eam obtinendam sufficientium præparatione: unde adhuc in natura lapsa retinet homo elevationem seu destinationem Dei ad finem & ordinem supernaturalem, quæ non esset in statu nature puræ; sed hæc, usque dum natura per gratiam sanetur, seu reparatur, non ponit in ea aliquid intrinsecum.

Dico secundò, naturam humanam per Adæ peccatum dono integritatis fuisse privatam.

Pateat hæc assertio ex dictis in præcedenti: Adæ enim non solum gratiam sanctificantem & multiciam originalem, sed etiam donum integritatis cum tali pacto à Deo acceperat, ut si non peccaret, illud transfunderet in posteros; si verò Dei præceptum de non comedendo de ligno vitæ transgrediretur, non pro se tantum, sed etiam pro omnibus suis posteris, illud amitteret.

Adde quod, cum homo repugnans divino præcepto, suam voluntatem deordinaverit, & à recto in Deum ut ultimum finem ordine distrahatur, æquum fuit, ut in penam hujus inobedientiæ ac deordinationis, rectus ordo potentiam hominis perverteretur, adeoque corpus spiritui, & pars inferior superiori reluctaretur.

Vnde Augustinus: *Posteaquam præcepti facta est transgressio, confessi in gratiâ deserente divini, primi parentes de corporum suorum nuditate confusi sunt: proferunt enim motum inobedientis carnis suæ, tanquam recipiam penam inobedientiæ suæ. Iam qui per suam libertatem in perversum propriâ delectata, & Deo designata servire, pristino corporis servitio restituerunt. Et quia superiorem dominum suo arbitrio deseruerat, inferiorem famulum ad suum arbitrium non tenebat; nec omnino habebat subditam carnem, sicut semper habere potuisset, si Deo subiecta ipsa mansisset.* Et lib. 14. cap. 17. tractans verba illa Genesis. *Aperti sunt oculi eorum, cumque cognovissent se nudos, hæc scribit: Patebant oculi eorum, sed adhuc non erant aperti, hoc est non attenti, ut cognoscerent quid eis vindicatum gratiæ præstaretur, quando membra eorum voluntati repugnare nesciebant. Quia gratiâ remota, ut panis recipiâ inobedientiæ plebatur, exiit in motu corporis quadam impudens virtus, unde esset indecens nuditas, & fecit attentos, nuditate confusos. Aperti sunt, inquit, oculi ambo- rum, non ad videndum, nam & antea videbant, sed ad discernendum inter bonum quod amiserant, & malum in quod ceciderant.*

Simili discursu utitur S. Thomas opusc. 2. cap. 192. ubi sic ait: *Quia tam ordinata integritas causabatur ex subiectione humana voluntatis ad Deum, consequens fuit, ut subductâ humanâ voluntate à subiectione divina, deperiret illa perfecta subiectione inferiorum virium ad rationem, & corporis ad animam: unde consecutum est, ut homo sentiret in inferiori appetitu sensibili, concupiscentiâ, & irâ, & carnalium passionum inordinatos motus, non secundum ordinem rationis, sed magis ei repugnantes, & eam præregnantia carnis ad spiritum.*

Dices: Eva per inobedientiam lapsa, non fuit continuo privata dono integritatis: Ergo neque nos eo privamur in penam inobedientiæ

A primi parentis. Consequentia patet ex paritate rationis. Antecedens verò ex eo suadetur, quod toto tempore inter Evæ & Adami peccatum interlapso, illa nec inordinatos concupiscentiæ motus, nec agentium contrariorum alterationes senserit, alioquin suam culpam agnovisset, neque ad esum pomi vetiti Adamum induxisset.

Propter hoc argumentum, Abulensis, Cajetanus, & Catharinus, censuerunt per delicta personalia, quale fuit peccatum Evæ, fuisse quidem exclusam gratiam sanctificantem, cum donis eam consequentibus, non verò donum integritatis. Sed contra hanc solutionem & doctrinam militat discursus Divi Thomæ jam relatus: cum enim gratia sanctificans aliorum donorum, quibus homo in statu innocentie gaudebat, basis & origo existeret, & integritas naturæ causaretur ex subiectione humanæ mentis ad Deum, ista per peccatum destructâ, illa nullatenus stare potuit. Vnde melius respondetur negando Antecedens. Ad cujus probationem in primis dici potest, probabile esse quod Eva, priusquam Adamum sui criminis socium haberet, quosdam inordinatos appetitus inferioris motus passa & experta sit; quorum tamen causam non investigavit, nec ullum ex iis ruborem concepit, quia suam omnem cogitationem ad pomi esum marito suadendum convertit: unde licet comesto pomo, scientiam boni & mali, quam serpens ei promiserat, adeptam non sit, tamen ad hoc non advertit. Deinde dico, quod licet Eva, statim post peccatum, integritatis dono privata fuerit, non tamen oportuit ut statim sentiret inordinatos motus naturæ lapsæ; non enim homo semper illos sentit aut experitur, quia vel non semper eorum occasiones sese offerunt, vel his attendere non vacat.

Dico tertio: Primi parentes post inobedientiam, & omnes eorum posteri, dono immortalitatis & impassibilitatis, quo natura humana in statu innocentie gaudebat, privati sunt, & variis miseriis ac ærumnis, mortique facti obnoxii.

Pateat ex Scriptura, Deus enim dixit Adæ Genes. 3: *Quia audisti vocem uxoris tuæ, & comidisti de ligno, ex quo præceperam tibi ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes cunctis diebus vitæ, in sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec revertaris in terram de qua sumptus es, quia pulvis es, & in pulverem reverteris.* Quæ verba expendens Augustinus lib. 13. de civit. cap. 15. ait: *Inter Christianos qui veraciter Catholicam fidem tenent, consolare, etiam ipsam corporis mortem non contigisse nobis lege natura, sed merito inflitam esse lege peccati; quia peccatum vindicans Deus dixit primo homini, in quo tunc omnes eramus: terra es, & in terram ibis.* Hinc Isidorus in libro Etymol. notat quod mors à mordendo dicitur, quia cum primus parens fructum vetitum momordit, per morsum mortem incurrit. Observat etiam Origenes homil. 6. in Leviticum, Deum Adæ & uxori ejus, post transgressionem, tunicas pelliceas fecisse, idoneas scilicet vestiendis peccatoribus, ut quæ mortalitatis, cui propter peccatum fuerat homo subiectus, & fragilitatis, quæ ex carnis corruptela oritur, iudices ac testes essent.

Dico quartò: Homo per peccatum originale non solum donis illis gratuitis, quibus in statu inno-

innocentia erat ornatus, spoliatus est, sed etiam in potentius naturalibus vulneratus.

Colligitur ex Scriptura & SS. Patribus: dicitur enim Isaia 1. *Omne caput languidum, & omne cor marens, à planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas, vulnus, & livor, & plaga tumens.* Et Pl. 40. *Sana animam meam, quia peccavi tibi.* Ubi Augustinus: *Quid sanatur (inquit) si nihil est vulneratum, nihil sauciatum, nihil debilitatum, atque vitiatum?* Item Bernardus in eundem sensum præclare ait: *Cecidimus omnes in Adam simul in lutum, & super acervum lapidum: unde & conquinati sumus originali culpa, sed & colli, & contracti, & in omnibus viribus graviter vulnerati.*

29. Ad id etiam alludit Christus Luca 10. in parabola hominis descendens ab Jerusalem in Jerico, de quo ait incidisse in latrones, qui exspoliaverunt eum, & plagis impolitibus abierunt, semivivum relicto. Nam SS. Patres hanc parabolam exponentes, observant quod in ea describuntur sex mala, in quæ homo per peccatum originale incidit. In primis enim illud hominem à Paradiso expulit: unde dicitur, *homo quidam, scilicet Adam, vel genus humanum, descendebat, nimirum per culpam; vel quia ascenderat per superbiam, descendebat per poenam & miseriam: ab Ierusalem, quæ interpretatur visio pacis, nam antequam peccaret, erat in visione pacis, hoc est in Paradiso terrestri, ubi quidquid videbat, erat pax & lætitia, ut ait Augustinus. Descendebat ergo à visione triplicis pacis, scilicet à Deo per obedientiam, à seipso per innocentiam, à toto mundo per prædeterminationem.* Unde Gregorius 4. Dialog. cap. 1. *Postquam, inquit, de Paradisi gaudii, culpâ exigente, expulsus est primus humani generis parens, in huius cecitatis atque exilij quam patimur venit arumnam: quia peccando extra semetipsum fesus, iam illa celestis patriæ gaudia, quæ prius contemplantur, videre non potuit.* In Paradiso quippe assueverat homo verbis Dei perfrui, & beatorum Angelorum spiritibus, cordis munditiâ & celsitudine visionis interesse. Sed postquam huc cecidit, ab illo quo implebatur mentis lumine recessit.

Secundo peccatum originale non solum expulit hominem à Paradiso, sed etiam illum in miseria & defectu huius mortalitatis detruisit: unde dicitur, quod descendit ab Ierusalem in Jerico: nam Jerico luna interpretatur, & defectum nostræ mortalitatis significat; quia sicut singulis mensibus Luna de crescens deficit, ita & vita nostra mortalitatis singulis momentis deficiens, quotidie evanescit.

Tertio peccatum subiecit hominem diabolica potestati; quod significatur per verba sequentia: *Et incidit in latrones:* ut enim dicit Ambrosius, hanc parabolam exponens: *Qui sunt isti latrones, nisi Angeli mortis & tenebrarum, in quos homo non incidisset, nisi eis, mandati celestis devius, se fecisset obnoxium?*

Quarto idem peccatum hominem spoliavit donis gratuitis: quare additur, *qui spoliaverunt eum, indumentis scilicet gratiæ, integritatis, & justitiæ originalis, ut explicat idem Ambrosius.* Unde Genes. 3. dicitur quod Adam & Eva post peccatum cognoverunt se esse nudos; & Chrysostomus quest. 16. in Genes. ait: *Primus homo fuit Angelus terrestris in Paradiso, gratiâ indutus, quâ spoliavit eum diabolus.* Demum Laurentius Justinianus serm. de S. Joanne Evangelista, ait quod Adam unius peccati consensu, immensus anima & cor-

poru, spirituales amisit divitias: innocens quippe candorem, immortalitatis stolam, carnis incorruptibilitatem, animæ puritatem, contemplationis dulcedinem, spiritus libertatem, regnum clarorum, Angelorum contubernium, amicitiam Dei perdidit.

Quinto, peccatum vulneravit hominem in naturalibus; quare additur, *Et plagis impolitibus abierunt:* Peccata enim (inquit Beda) dicuntur plagæ, quia huius naturæ humanæ integritas violatur.

Denique idem homo dicitur semivivus relicto, vel quia anima immortalis est, corpus vero mortale, ita ut medietas hominis morti succumbat: vel quia, ut alii interpretantur, libertas arbitrij per peccatum originale imminuta, quidem est, sed non totaliter extincta.

Potest etiam suaderi conclusio ratione quam habet D. Thomas 1. 2. quest. 87. art. 3. Sicut in corpore humano vulnus dicitur, quando inter partes continentur, & unitas sit aliquaruptio vel divisio; ita in anima merito appellatur vulnus ruptio illa vel divisio, quæ per peccatum in eius potentia facta fuit, dum ab ordine rationis, cui per iustitiam originale, donumque integritatis, erant perfecte unita, fuerunt divisa & separata per destitutionem prædicti ordinis. Unde cum per peccatum originale quatuor præcipue potentia proprie ordine ad objectum destituerentur; nimirum intellectus, qui destituitur ordine ad verum; voluntas, quæ destituitur ordine ad bonum honestum & rationi consonum; concupiscibilis, quæ destituitur ordine ad delectabile moderatum ratione; & irascibilis, quæ destituitur ordine ad arduum & difficile, ne promptè ac expedite feratur in illud; quatuor sunt vulnera homini per tale peccatum inflicta, nempe vulnus ignorantia, quæ hebetatur ratio ad cognitionem veri; vulnus malitia, quæ voluntas retardatur à prosecutione boni honesti; vulnus concupiscentia, quæ appetitus concupiscibilis exardescit, & immoderate fertur in bonum delectabile, contrarium rationi; & vulnus infirmitatis, quæ irascibilis ad prosecutionem boni ardui languet & torpescit.

Ubi observandum est, illa vulnera non potest in ipsa substantia animæ, in qua peccatum originale residet, sed in potentia, ubi sunt eius effectus: quia tale peccatum secundum suam essentiam non potest proprie dici vulnus, sed potentia infirmitas vel languor naturæ, ut patet ex S. Thoma 1. 2. quest. 82. art. 1. per illud animatus homo infirmatur & languescit; vulnera autem dicitur peculiariter quidam defectus, qui in aliis partibus consequuntur, velut quædam infirmitates particulares. Sicut enim non appellamus vulnus febrem, quæ totum animal laborat, quæque residet in corde, ubi est principium vite, sed vocamus illam languorem & infirmitatem; vulnera vero sunt quibus læditur hæc vel illa pars determinata: ita respectu peccati, id quod infirmitatibus substantiam animæ, ubi est principium supernaturalis vite, & quæ pro toto homine supponit, non debuit appellari vulnus, sed languor, vel infirmitas; nomen autem vulnera relinqui debuit illis defectibus, quibus parat ipsius animæ, scilicet potentia, deordinantur & læduntur.

ARTICULUS III.

An homo in statu naturæ lapsæ, per peccatum originale factus sit debilior ad bonum & promior ad malum, quàm fuisset in statu puræ naturæ?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

VT status hujus celebris difficultatis, & varia Authorum placita clariùs percipiantur, & faciliùs distinguantur, aliqua breviter præmittenda sunt.

In primis observandum est, quod cum homo duobus indigeat ad rectè operandum, nimirum viribus intrinsecis, & providentiâ Dei extrinsecâ, concursum ad agendum necessarium præparante & offerente; dupliciter etiam potest concipi, quòd in statu naturæ corruptæ debilior sit ad bonum morale, quàm fuisset in statu naturæ puræ, scilicet aut ab intrinsecò, si minores sint ejus vires ad tale bonum, quàm essent in puris naturalibus; vel ab extrinsecò, si minus suavi Dei providentiâ protegatur, vel acriùs à Dæmone tentetur, aut concursus ad operandum bonum morale debitus advenegetur.

Secundò notandum est, tribus modis intelligi posse, naturam humanam per peccatum originale factam esse debiliorem ad bonum morale ordinis naturalis: primò ex eo quod tale peccatum sit aliqua qualitas morbida & prava, inficiens animam & ejus potentias: secundò ex eo quòd inducat & causet in anima pravum aliquem habitum inclinantem ad malum: tertio ex eo quòd ipsa inclinatio ad bonum rationis, per illud diminuta sit. Quod ut magis declaretur, Sciendum est ulterius ex doctrina D. Thomæ 1. 2. quæst. 85. art. 2. in corp. inclinationem hominis ad bonum virtutis intelligi posse diminui duobus modis: nam quia fundatur in natura intellectuali, & tendit ad ipsum bonum honestum, potest intelligi diminui vel ex parte radicis, sive per viam remissionis, ita quòd gradus aliquos amittat; vel ex parte termini, per appositionem majoris impedimenti ad bene operandum. His præmissis:

Circa propositam difficultatem variè opinantur Authores. In primis enim quidam antiqui Theologi, ut Gregorius de Arimino, Henricus, Gabriel, Okam, Richardus, & alii, docent naturam humanam per peccatum originale factam esse debiliorem ad bonum, & proclivior ad malum, eò quòd vel ex poma vetito, tanquam ex cibo venenoso, vel ex flatu & sibilo venenoso serpentis, morbidam aliquam & malignam qualitatem contraxerit, quam non habuit ante peccatum, nec habuisset in statu naturæ puræ. Secundò alii volunt eam ad bonum morale factam esse imbecillior, ratione pravi alicujus habitus inclinantis in malum, qui ex Adami peccato in nobis resultat. Sic docent omnes illi Authores, qui existimant peccatum originale non consistere in privativo, sed in positivo, nempe in habitu inclinante hominem ad bonum commutabile ut in ultimum finem, causato in nobis ex peccato Adami. Tertio alii qualitatem illam morbidam, aut habitum pravum, quem precedentes sententiæ astruunt, excludentes, dicunt superadditam fuisse potentiis nostris ex

Tom. II.

A originali peccato majorem efficaciam vel intentionem, ratione cujus quasi à proprio & naturali statu quem haberent in pura natura, ad statum præternaturalem extractæ, effrangiùs, majorique impetu, tendunt in sua objecta, & in bona sensibilia contrariâ rationi. Ita sentiunt Jacobus Naclantus super cap. 6. Epist. ad Roman. ad illa verba, *Non ergo regnet peccatum*, & Corduba lib. 1. quæst. 45. Quartò Alvarez de auxili. disp. 45. & 47. & alii ex nostris Thomistis, in codicibus manuscriptis, farentur quidem hominem per originale peccatum non esse infirmiorè quam esset in natura pura, aliqua diminutione intrinsecâ virium & facultatum suarum, sed contendunt illum esse debiliorem, a cessu majorum impedimentorum ad bene operandum: cum enim peccatum originale hominem à Deo ut ab ultimo fine avertat, maximum præbet humano arbitrio impedimētum quoad boni prosecutionem. Quintò alii, quos suppresso nomine citat Suarez, Prologom. 4. de gratia, & sequitur Ancijansenius disp. 15. sect. 1. existimant hominem, saltem ab extrinsecò, esse impotentior ad bene vivendum in natura lapsæ, quàm esset in natura pura; quia (inquiunt) humana natura per originale facta est digna quòd minus suavi Dei providentiâ protegatur, quàm protegeretur pura, & permittatur tentari acriùs à Dæmonibus, invidentibus homini eam felicitatem, à qua ipsi exciderunt; & quòd ei denegentur plures cogitationes congruæ ad bene operandum, quæ in statu puræ naturæ ipsi concederentur. Alii denique docent, hominem in statu naturæ lapsæ nullo ex modis assignatis esse debiliorem ad bonum morale, quàm esset in statu naturæ puræ, sed in utroque statu easdem profus esse vires, eandem difficultatem ad bonum, & pronitatem ad malum, cum in utroque sit donis supernaturalibus destitutus, habeatque contrarietatem appetituum, & varias perturbaciones ab extrinsecò. Unde in eo solum putant hominem lapsum distinguui ab homine in puris naturalibus existente, quòd iste se haberet ut nudus, ille verò ut nudatus seu spoliatus: nam primus nūquam habuisset dona supernaturalia, nec exigentiam ipsorum; secundus vero iis in penâ peccati originalis privatus est. Ita ex nostris docent Cajetanus, Conradus, Medina, Aravius, Marcus à Serra, Gabriel à S. Vincentio hic qu. 109. art. 2. & Soto lib. 1. de natura & gratia cap. 13. ex aliis vero Scotus, Valètia, Bellarminus, Suarez, & Curiel. Unde fit

§. II.

Conclusio negativa statuitur.

Dico igitur: Homo in statu naturæ lapsæ, non habens peccatum actuale, sed tantum originale, non est debilior ad bonum morale, quàm esset in statu naturæ puræ.

E Probatum primo ex D. Thoma, qui satis apertè favet nostræ sententiæ: nam 1. 2. qu. 85. art. 1. loquens de effectu peccati, qui est privatio originalis justitiæ, ipsum tribuit peccato originali, cum verò agit de alio effectu, qui est diminuire inclinationem ad bonum, ipsum non tribuit peccato originali, sed duntaxat actuali. Verba ejus sunt: *Bonum natura humana potest tripliciter dici: primò ipsa principia natura ex quibus ipsa natura constituitur, & proprietates ex his causata, sicut potentia anime, & alia hujusmodi: secundò inclinatio ad virtutem est quoddam bonum natura: tertio potest dici bonum natura, donum originalis justitiæ, quod fuit in primo homine collatum toti humanæ nature. Primum*

Yyy

mum

nam igitur bonum natura, nec tollitur, nec diminuitur per peccatum tertium verò bonum totaliter est ablatum per peccatum primi parentis: sed medium bonum natura, scilicet ipsa naturalis inclinatio ad virtutem, diminuitur per peccatum. U. que infinet se loqui tantum de peccato actuali, quod vel est actus, vel illum secum affert, addit: Per actus enim humanos fit quadam inclinatio ad similes actus. Et similiter art. 3. ejusdem questionis, postquam docuit perfectam subordinationem virium inferiorum animæ ad rationem, & rationis ad Deum, quæ erat effectus justitiæ originalis, subtractam fuisse per peccatum primi parentis, & in hac subtractione consistere vulnerationem naturæ nostræ, causatam per tale peccatum, subjungit ista: Sed quia inclinatio ad bonum virtutis in unoquoque diminuitur PER PECCATUM ACTUALE, ut ex dictis patet, etiam ista sunt quatuor vulnera, ex aliis peccatis consequentia, in quantum scilicet per peccatum & ratio hebetatur præcipue in agendis, & voluntas induratur ad bonum, & major difficultas bene agendi accrescit, & concupiscentia magis exardescit. Quibus verbis manifeste ponit discrimen inter peccatum originale & actuale, quod effectus originalis est tantum destitutio justitiæ originalis, per quam vires inferiores animæ subdebatur rationi, & ratio Deo: at verò effectus peccati actualis est præterea diminutio inclinationis ab bono rationis, sive major difficultas bene agendi. Unde Madina in commentario illius articuli ait: *Hæc est vera & divina Theologia, quam docet Divus Thomas, & universi Theologi, quod ab homine in natura lapsa, per peccatum originale, ablata sunt tantum dona supernaturalia, quam veritatem Sanctus Doctor quæst. 87. sequenti, art. 7. clarè his verbis expressit: Pœna originalis peccati est, quod natura humana SIBI RELINQUITUR, destituta auxilio originalis justitiæ: his enim verbis apertè declarat, pœnam peccati originalis non esse aliam, quam quod homo recidat in suum statum naturalem, & donis supernaturalibus & gratuitis, quibus ornatus erat in statu innocentie, spoliatur: Ergo stando in principiis doctrinæ D. Thomæ, dicendum est, quod licet homo in statu peccati actualis minorem habeat inclinationem, & majorem difficultatem ad bonum morale, quam haberet in statu naturæ puræ, quia per illud ad finem pravum convertitur, & generatur prava dispositio ad similem actum peccaminosum, non tamen homo qui existit in statu solius peccati originalis: cum enim istud consistat in sola privatione justitiæ originalis, non habet convertere ad finem pravum, nec pravam inducere dispositionem.*

37 Probatur secundò conclusio ratione Cajetani. Ex removente prohibens non sequitur major aut minor effectus naturalis, quam ex natura ipsa sequatur, ut patet exemplo lapidis sursum detenti, ille enim, remoto prohibente, velocius non movetur, quam si fuisset motus solum à propria gravitate: Sed peccatum originale se habet solum ut removens prohibens in ordine ad motus inordinatos voluntatis, vel appetitus sensitivi: cum enim abstulerit originalem justitiam, cujus freno potentie hominis ab inordinatis motibus compescerentur, & malo prohibebantur, consequenter est causæ hoc modo, nimirum sicut removens prohibens, ut illa effrenatè & inordinatè in sua objecta ferantur, sicut docet D. Thomas supra quæst. 82. art. 1. ad 3. & ad Rom. 5. lect. 3. Ergo ex peccato originali non sequitur aliqua inordinatio, vel debilitas potentiarum, in ordine ad prosecutionem boni, aut vitiationem

A mali, quæ non fuisset in natura pura.

Confirmatur: Homo per peccatum originale non fuit factus deterioris conditionis quantum ad corpus, quam fuisset in statu puræ naturæ: Ergo neque quantum ad animam & ejus potestas, ac proinde quidquid poterat tunc præstare, potest & modò. Antecedens est certum: corpus enim per peccatum originale non est redditum magis corruptibile, nec magis obnoxium morbis, lætitudini, & aliis hujus vitæ incommodis, quam fuisset in statu naturæ puræ, sed fuit solum sine naturæ, seu naturali conditioni relicto, & dono immortalitatis & impassibilitatis, quo in statu innocentie gaudebat, privatum. Consequentia verò probatur: Illud ipsum quod justitiæ originalis faciebat in corpore, proportione servata, præstabat & in anima; corpus enim per justitiam originalem animæ subdebatur, & anima Deo. Ergo sicut corpus per destructionem originalis justitiæ fuit suæ naturæ relicto, ita & anima.

Tertiò suadetur conclusio, discurrendo per singulos modos, quibus Adversarii docent naturam humanam in ordine ad bonum morale naturalis ordinis fuisse debilitatam, ac demonstrando nullum ex illis esse veritati consentaneum. In primis enim, quod illa non sit facta debilior ad prosecutionem boni, per impressionem alicujus qualitatis morbide, vel pravi habitus inclinantis in malum, qui ex Adami peccato in ejus posteros resulteret (ut volunt Gregorius de Arimino, Henricus, & alii veteres Theologi) patebit ex dicendis in Tractatu de peccatis, ubi ostendemus, qualitatem illam esse fictitiam & chimericam, & ex peccato originali nullum pravum habitum in nos resultere, illudque non in aliquo positivo, sed in sola privatione originalis justitiæ, formaliter consistere.

Deinde quod illa non sit proclivior ad malum, ac debilior ad bonum, ex eo quod inclinatio appetitus ad bona sensibilia, per additionem majoris efficacie & intensioris, facta sit major & vehementior, ut Nacclatus & Corduba dicunt, non minus evidens est: tum quia, ut supra dicebamus, ex causa naturali non sequitur, propter remotionem impedimenti, major aut minor effectus, quam secundum naturam potest sequi tum etiam quia inclinatio naturalis ad bonum sensibile, cum sit proprietas naturæ humane, subindeque invariabiliter suat à generante, & essentia rei genitæ, non est intensibilis aut remissibilis, nec suscipit majus & minus.

Tertiò quod homo in statu naturæ lapsæ non sit factus debilior ad bonum morale, per accessum majorum impedimentorum ad bene operandum, quam esset in statu naturæ puræ, facile contra Alvarem, & alios ex nostris Thomistis potest suaderi: nam cum in statu naturæ puræ homo haberet inclinationem appetitus sensitivi ad bonum sensibile, sine freno aliquo reprimente ipsum, & per consequens contrarietatem appetituum, rebellionem passionum, & varias perturbaciones tum ab intrinseco, tum ab extrinseco, eadem planè haberet impedimenta ad bene operandum, quæ experitur in statu naturæ lapsæ.

Nec obstat, si dicas cum Alvare, quod homo in statu naturæ puræ non esset aversus à Deo ut ultimo fine, sicut in statu naturæ lapsæ, ratione peccati originalis, ab illo aversus est: nam cum hæc aversio non sit positiva, sicut ea quæ in peccato actuali reperitur, sed tantum privativa justitiæ originalis (ut ipse Alvarez fatetur, nobiscum sentiens peccatum originale non in aliquo pos-

seruo, sed in sola privatione iustitiæ originalis consistere (non se habere per modum impedimenti politici ad bene operandum, sed tantum ut removens prohibens, nempe iustitiæ originalis, quæ veluti frænna aureum motus inordinatos appetitûs sensitivi in statu innocentia coerceret; unde à D. Thoma quæst. 4. de malo art. 2. ad 7. *Retinaculum virtutis inferiorum* appellatur.

Adde quod homo à Deo creatus in puris naturalibus, aut ab alio homine descendens per feminalem propagationem, & perveniens ad usum rationis, solum esset conversus ad bonum ut sic, non autem ad Deum ut ultimum finem, neque ex natura sua postulare applicari à Deo nisi ad rationem amorem boni ut sic, ex quo se movere posset ad querendam illam beatitudinem communem in bono sensibili, vel honesto, in Deo, vel in creatura: in quo distinguitur homo à Angelis; nam iste ex altiori gradu perfectionis petit moveri à Deo, ut ab agente particulari, ad amorem finis particularis, & ad actum dilectionis Dei in primo instanti creationis applicari. Ex qua differentia oritur primò, quòd homo etiam creatus à Deo in puris naturalibus posset peccare in primo instanti usûs rationis, non tamen Angelus: secundo quòd homo in statu naturæ puræ esset aversus à Deo, sicut in statu naturæ lapsæ, cum hac solum differentia, quòd in hoc statu privativè & culpabiliter à Deo aversus est, in illo verò solum negativè ab eo esset aversus. Quod explicat Cajetanus apud simo exemplo nuditatis duorum hominum, quorum unus nunquam habuit vestes, neque ius ad eas; alter verò fuit prius vestitus, & postea demudatus ad castigationem alicuius criminis; nam nuditas in utroque est æqualis, & in hoc tantum differt, quòd in primo habet rationem puræ & simplicis negationis, in secundo verò rationem privationis & pœnæ.

Denique quod homo in statu naturæ lapsæ ad bene operandum non sit debilior extrinsecè, sive ex parte Dei denegantis concursum vel cogitationem congruam ad recte agendum, sive ex parte Dæmonis acris & vehementis homines tentantis, quam fecisset in statu naturæ puræ, contra Anti-Janfenium breviter ostenditur: Primò quia non est potior ratio, cur homo post lapsum privetur auxiliis ex connaturali Dei providentia ipsi debitis, quam internis facultatibus, ratione quarum ea auxilia postulat. Sed naturalis hominis facultates non fuerunt ablatae aut diminuta per peccatum, cum juxta Dionysium cap. 4. de divin. nomin. in homine, sicut in Dæmonibus, post peccatum naturalia manserint integra; ex quo infert S. Thomas 1. p. quæst. 95. art. 1. perfectam subjectionem corporis ad animam, & inferioris appetitûs ad superiorem, non fuisse homini naturalem, quia si naturalis extitisset, in eo per peccatum lapsò permansisset: Ergo homo per originale non privatur auxiliis, aut cogitationibus congruis, ex connaturali Dei providentia ipsi debitis. Et licet supponeremus ipsum per tale peccatum incurrisse debitum illis carendis nihilominus sciendum esset, illud per merita Christi Redemptoris ei remitti, quando quidem per ea condonatur etiam debitum carendi auxiliis supernaturalibus.

Deinde quantum est ex parte Dæmonis, pro explorato habendum est, aut ipsum non esse fortius & propensius ad tentandum, quam esset in statu naturæ puræ, aut hominem, suppo-

fità Christi redemptione, esse potentius ad resistendum.

Nec valet, si dicas, hominem purum non fuisse tentandum à Dæmone, sicut hominem lapsum: cum hoc alienum videatur à Dei providentia homini puro consentanea. Non valet, inquam, quia sicut homines potuerunt creati ordinati tantum ad beatitudinem naturalem, ita & Angeli: ex Angelis autem sic ordinatis, aliqui potuissent labi, & fieri Dæmones, subindeque hominibus adhuc positus in via, & tendentibus ad beatitudinem naturalem, à qua ipsi excidissent, invidere, & conari eos ab ea avertere, impellendo ad peccatum, sicut nunc illis invident beatitudinem supernaturalem, à qua exciderunt.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objiciunt in primis Adversarij: Juxta commune Theologorum pronunciatum, homo per peccatum originale fuit spoliatus gratuitis, & vulneratus in naturalibus, ut articulo præcedenti, conclusione ultimâ fuse ostendimus: Ac hæc vulneratio, ut distincta à spoliatione gratuitorum, intelligi non potest absque diminutione virium naturalium ad bonum morale, sicut in ordine physico vulnus corporeum, absque aliqua debilitatione corporis, & virium corporearum diminutione, vix potest contingere. Unde S. Thomas in 2. dist. 30. quæst. 1. art. 1. ad 3. ait, quòd tam Angelus, quam homo, per peccatum factus est minus habilis, & magis distans à sine consecratione: & propter hoc etiam homo gratuitis spoliatus, dicitur in naturalibus vulneratus, Luca 10. in Glossa: Ergo &c.

Respondeo primò, concessâ Majori, negando absolute Minorem: sicut enim natura humana dicitur integra in naturalibus, ratione unionis, pacis, & concordia inter partem inferiorem & superiorem, inter appetitum sensitivum rationalem, quam originalis iustitia in statu innocentia faciebat: ita potest dici vulnerata in naturalibus, propter amissionem hujusmodi unionis sive subordinationis: nam sicut in naturalibus illud quod dividit & separat partes corporis inter se conjunctas, vulnerare dicitur, unde vulnus *dissolutio continui* definitur; ita in moralibus divisio facta per peccatum inter partem superiorem & inferiorem hominis, prius unita & subordinata, non incongruè vulnus appellari potest, per metaphoram à solutione continui corporalis ductam. Unde Beda supra relatus: *Peccata dicuntur plage, quia huiusmodi natura humana integritas violatur.*

Si infles, hominem in pura natura conditum non habiturum perfectam illam unionem, & subordinationem partis inferioris ad superiorem, & tamen non propterea dicendum fore vulneratum in naturalibus: Ergo nec in statu peccati originalis. Negabo Consequentiam, quia de ratione vulneris est, quòd dividat & separet inter ea quæ prius erant unita, vel saltem debuerant uniti: unde eadem divisio, quæ connotando præexistentem unionem extremorum, aut ejus debitum, habet rationem vulneris, hac connotatione seclusâ, nequit appellari vulnus; ut patet in divisione reperta inter digitos, quæ non est vulnus, quia digiti semper fuerunt divisi: si tamen quis nasceretur cum illis unitis & conglutinatis, nullatenus eorum divisio fieri posset sine vulnere. Cum ergo in statu puræ naturæ non præcessisset in homine perfecta unio, &

subordinatio partis inferioris ad superiorem, neque illa fuisset debita, divisio & discordia inter illas non habuisset rationem vulneris: modò verò cum talis unio in statu innocentiae in homine praecesserit, ejusque debitum semper permaneat, nihil deest ad hoc ut divisio illa, facta per peccatum inter partem superiorem & inferiorem, habeat rationem vulneris, subindeque ut homo in statu peccati originalis dicatur non solum spoliatus gratuitis, sed etiam vulneratus in naturalibus.

48 Respondeo secundò, distinguendo Minorem: Vulneratio intelligi nequit sine diminutione virium &c. quas homo habuit in statu naturae integræ, seu originalis iustitiæ, concedo minorem; quas habuisset in statu naturae puræ, nego minorem, & consequentiam. Itaque ut homo dici possit per peccatum originale vulneratus in naturalibus, non requiritur quod ejus voluntas facta sit propensior ad malum, & debilior ad bonum, ad eoque minus indifferens & indeterminata ad utrumque, quam esset ex natura sua, seu in puris naturalibus, sed sufficit quod sint minores vires in natura lapsa, in ordine ad bonum morale ordinis naturalis, quam fuerint in natura integræ, seu in statu innocentiae, vel originalis iustitiæ, ut revera minores sunt: in eo siquidem statu innocentiae donum integritatis perficiebat hominẽ, eumque reddebat aptiorem & potentiorẽ etiam ad actiones naturales, puta dilectionem Dei ut authoris naturæ, observantiam legis naturalis, &c. quam esset ex natura sua; unde hoc dono privatus ac spoliatus in pœnam peccati originalis, dicitur vulneratus in naturalibus, ut explicat S. Thomas supra quaest. 85. art. 3. hic verbis: *Per iustitiam originalem perfectè ratio continebat inferiores animae vires, & ipsa ratio à Deo perficiebatur, ei subiecta. Hoc autem originalis iustitiæ subtracta est per peccatum primi parentis: & Deo omnes vires animae permanent quodammodo destituta proprio ordine, quo naturaliter ordinantur ad virtutem, & ipsa destituta*

VULNERATIO DICITUR NATURÆ. Ex quo intelliges, quod quando idem S. Doctor, loco in objectione citato, ait: *Homo per peccatum factus est minus habilis, & magis distans à finis consecutione, & propter hoc dicitur in naturalibus vulneratus*, loquitur de homine lapsò, comparativè ad statum innocentiae, non verò per respectum ad statum naturae puræ. In quo etiam sensu intelligi debet id quod habetur in Conciliis Arausicano, Valentino, & Tridentino, nempe liberum hominis arbitrium per peccatum Adæ fuisse infirmatum, & totum hominem in deterius secundum corpus & animam commutatum. Similiter quando in Tractatu de peccatis docent Theologi, peccatum originale minuire inclinationem hominis ad bonum honestum, & rationi consonum, hoc debet intelligi de inclinatione ad bonum honestum, quam habuit homo in statu naturae integræ, non verò de ea quam habuisset in statu naturae puræ, si in eo conditus fuisset.

49 Obiicies secundò: D. Anselmus libro de conceptu virginali cap. 5. comparat appetitum sensitivum, destitutum iustitiâ originali, cum fera quæ prius erat vincita, & postea ruptis vinculis ferocitus sævit: sentit ergo aalem appetitum, postquam destitutus est freno originalis iustitiæ, seu dono integritatis quo à malo compecebatur, & coerceretur, magis sævire, vehementiusque in bona sensibilia rationi contraria inclinare, quã fecisset in statu puræ naturæ, ubi nondum fuisset

set alligatus; subindeque hominem in statu naturæ lapsæ, procliviorẽ esse ad malum, & debiliorem ad bonum, quam in statu naturæ puræ.

Respondeo exemplum illud D. Anselmi non tenere in omnibus, sed in eo solum, quod sicut iura, ruptis vinculis, operatur secundum suam naturalem feritatem; ita appetitus sensitivus, soluto vinculo originalis iustitiæ, quam D. Thomas supra relatus, *retinaculum virium inferiorum* appellat, tendit in bona sensibilia effrenatè, & absque ordine & moderamine rationis, sicut ei competit ex natura sua: unde ex hac comparatione non rectè inferitur, appetitum sensitivum hominis in statu naturæ lapsæ vehementius in bona sensibilia rationi contraria inclinare, quam in statu naturæ puræ. Et ratio disparitatis manifesta est: fera enim dum est alligata, habet pro objecto suæ sevitiæ illam detentionem cautam ex vinculis, unde non mirum, si postea illis raptis plus sæviat, quam si vincula non fuisset: raptus vero sensitivus hominis, dum erat ligatus per iustitiam originalem, seu donum integritatis, non habebat pre objecto suæ sevitiæ talem, ut sic dicamus, detentionem & alligationem; & ideo non est cur soluto illo vinculo magis sæviat, aut immoderatius ad malum inclinet, quam si nunquam fuisset ligatus, seu quam si homo in statu puræ naturæ fuisset conditus: praesertim quia (ut supra ex Cajetano dicebamus) ex remote prohibens, non sequitur aut major aut minor effectus naturalis, quam ex natura ipsa sequatur.

Obiiciunt tertio Adversarij cum Alvere, & est precipuum illorum fundamentum: Homo in statu naturæ lapsæ, per originale peccatum averfus est à Deo, non solum prout est finis ultimus supernaturalis, sed etiam prout est finis ultimus naturalis; in statu verò naturæ puræ, eum à peccato originali esset immunitis, non esset ab illo sine ultimo naturali averfus: Sed hæc averfus maximum præbet humano arbitrio impedimentum ad boni honesti prosecutionem: Ergo homo in statu naturæ lapsæ, majora habet impedimenta ad prosecutionem boni honesti, seu boni moralis ordinis naturalis, quam habuisset in statu puræ naturæ, subindeque debilior est ad operandum bene moraliter, non quidem diminutione aliquâ intrinsicâ virium & facultatem suarum, sed accessu majorum impedimentorum: Major videtur certa: Minor verò probatur. Sicut se habent principia in speculabilibus ad intellectum, ita se habent fines in operabilibus ad voluntatem, ut passim docent Aristoteles & S. Thomas: unde sicut ille fit male affectus circa conclusiones, & redditur incapax ad rectè discernendum, & circa illas, qui caret notitiâ principiorum, & per ignorantiam vel errorem ab illis averfus est, absque ulla profusus sui diminutione, aut sine virtutis remissione: ita etiam voluntas ex hoc ipso quod ab ultimo fine est averfus, absque ulla profusus sui diminutione, est minus habilis ad eligenda media ad illum conducenda, & ad tendendum in bonum honestum & rationi consonum.

Huic argumento respondet Suarez ubi supra, negando Majorem: existimat enim peccatum originale non avertere hominem à Deo ut est finis naturalis, sed solum ut est finis supernaturalis.

Sed hæc solutio displicet: Quia si peccatum originale non averteret hominem à Deo ut est finis naturalis, sequeretur parvulus in peccato

peccato originali decedentes habere beatitudinem naturalem, in fruitione Dei ut ultimis naturalis consistentem; quod à D. Augustino sem. 14. de verbis Apostoli, ut dogma Pelagianum rejicitur, & à nobis fusè impugnabitur, in Tractatu de peccatis. Unde

Melius respondetur, quod homo in statu nature lapsæ, per originale peccatum non est avertus à Deo ut ultimo fine naturali, avertione positiva, sed duntaxat privativè illius conversionis ad talem finem, non quæ esset in statu nature puræ, sed quæ esset in statu justitiæ originalis: cum enim homo naturaliter consistet ex duplici appetitu opposito, nimirum rationali, inclinante ad bonum honestum & rationi consonum; & sensibili, ad bonum sensibile rationi contrarium pertrahente; non exigit ex sua natura applicari à Deo ad amorem boni honesti, vel boni sensibilibus determinatè & in particulari, nec per consequens ad dilectionem Dei, ut authoris nature, sed duntaxat ad amorem boni ut sic, & beatitudinis in communi, ex quo per discursum rationis, & electionem voluntatis, se movere possit ad querendam beatitudinem in particulari in bono honesto, vel in bono sensibili, in Deo vel in creatura, ut supra annotavimus: quare si fuisset conditus in statu nature puræ, in primo instanti usus rationis fuisset avertus à Deo, etiam auctore nature, non quidem avertione privativè & culpabili, sicut in statu nature lapsæ, sed pure negativè & inculpabili; caruisset enim conversione ad Deum ut naturæ auctorem, non propter aliquam culpam præcedentem, sed ob defectum naturalis conditionis. Unde hoc argumentum probat quidem minores esse vires hominis in natura lapsæ, quam in natura integra, non tamen quàm in natura pura.

Obijciunt ultimò Adversarii cum Alvare disp. 5. de auxiliis: Homo in puris naturalibus conditus pollet ex viribus propriis, & cum solo generali Dei concursu, Deum ut auctorem nature super omnia dilectione efficaci diligere; cum ad hoc naturali præcepto teneretur, & sine potentia non flet obligatio: Sed homo in statu nature lapsæ actum dilectionis Dei efficacem & perfectum cum solis viribus naturalibus, & generali Dei concursu, elicere nequit, ut communiter docent nostri Thomistæ in Tractatu de gratia; & nos ibidem ostendimus: Ergo in statu nature lapsæ minores habet vires, quàm habuisset in statu nature puræ.

Respondeo negando Majorem: nam ut dicemus in Tractatu de gratia, licet homo in puris naturalibus conditus, Deum ut auctorem nature pollet efficaci dilectione super omnia diligere sine gratia, seu auxilio ordinis supernaturalis (quod status puræ nature excluderet) non tamen ex propriis viribus, & cum solo generali Dei concursu, sed ad hoc indigeret auxilio speciali ordinis naturalis, quod status puræ nature non excluderet, ut infra ostendemus: unde tale auxilium homini in puris naturalibus condito Deus offerret, quotiescunque præceptum dilectionis urgeret, nec exigente suæ providentiæ suavitate, quæ inquam impossibilitatè præcipit. Dices: Ut homo lapsus, existens in peccato mortali, efficaciter Deum naturæ Auctorem super omnia diligat, indiget non solum auxilio speciali ordinis naturalis, sed etiam auxilio supernaturali, & gratiâ habituali, ut docent nostri Thomistæ in Tractatu de gratia, & colligitur ex

Tom. II.

A S. Toma 1. 2. quæst. 109. artic. 3. ubi docet ad dilectionem Dei indigere hominem lapsum gratia sanante, quo nomine gratia habitualis intelligitur; ut constat ex artic. 4. sequentis: Ergo etiam in statu nature puræ homo indigeret auxilio speciali ordinis naturalis, ad actum efficacem dilectionis Dei elicendum nihilominus stat, illum in statu nature lapsæ minores habere vires, quàm habuisset in statu nature puræ.

Respondeo distinguendo Antecedens: indiget auxilio supernaturali, & gratiâ habituali, per modum principii elicentis, & dantis vires ad talem actum elicendum, nego Antecedens: per modum principii expedientis ab impedimento peccati, seu removens prohibens, nimirum avertionem à Deo ut ultimo fine, concedo Antecedens, & nego Consequentiam. Solutio patebit ex dicendis in Tractatu de gratia, ubi examinabitur, an etiam homo justus indigeat auxilio supernaturali ad talem dilectionem elicendam. Ibi etiam fusè agemus de necessitate gratiæ in homine lapsò ad bene operandum, & ostendemus quod si illa in statu innocentie & integritatis homini sano ad rectè operandum necessaria fuit, à fortiori in statu nature lapsæ, homo debilis & infirmus eam indiget, juxta illud Ezechiel. 15. *Quid fiet de ligno vitis? etiam cum esset integrum, non erat aptum ad opus; quando magis cum illud ignis devoraverit, & combusserit, nihil ex eo fiet operis.* Ubi quamvis historico sensu cives Hierosolymitanos intelligat Hieronymus, sensu tamen spirituali, intelligitur natura humana; ac si diceretur: Si natura humana, etiam integra, ex se non erat apta atque sufficiens suâ solâ virtute ad diligendum Deum, & rectè operandum, absque influxu vitis, sive auxilio gratiæ divinæ, quomodo illud agere potest, cum per peccatum corrupta & extenuata est?

57

Diff. 6.
art. 4.

DISPUTATIO V.

De statu nature reparata.

Hic est quartus nature humanae status, in quo nunc versamur, & in quo per Christi gratiam à peccato liberari, & salutem consequi possumus. Pauca autem de illo hic occurrunt dicenda, quia exacta illius explicatio ad Tractatum de gratia pertinet.

ARTICULUS PRIMUS.

An primi parentes peccati sui veniam & eternam salutem consecuti fuerint?

Ratio dubitandi sumitur ab exemplo Angelorum, quibus via concessa non est ad remissionem peccati obtinendam: idem enim judicandum videtur de hominibus in statu innocentie peccantibus: tum quia tantâ facilitate poterant cavere peccatum, ac Angelis: tum etiam quia non minoribus donis & beneficiis fuerant à Deo præventi. Unde olim Encratitæ dixerunt, Adamum non fuisse per penitentiam à peccato suo liberatum. Tatianus verò dixit Adam & Evam damnatos esse, ut referunt Augustinus hæresi 25. Epiphanius hæresi 46. Eusebius lib. 4. Historiæ cap. 25. & Alphonfus à Castro verbo Adam hæresi 1. Aliqui etiam ex Scripioribus Catholicis antiquis, qui librum Sapientiæ ut canonicum non

Yyy 3

acmit.